Innspill til kommuneplanens samfunnsdel i høringsfasen

Innhold

Høringsuttalelser til kommuneplanens samfunnsdel 2
Felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse (10.05.2023) 2
Mattilsynet (31.05.2023) 3
Statens Vegvesen (31.05.2023) 5
Rollag Ungdomsråd (07.06.2023) 6
Viken fylkeskommune (15.06.2023) 6
Statsforvalteren i Oslo og Viken (15.06.2023) 6
Vegglifjell hytteeierforening (17.06.2023) 13
NVE (19.06.2023) 14
Direktoratet for mineralforvaltning (19.06.2023) 15
Rollag arbeiderparti (19.06.2023) 16
Gunhild Sole Fossan, Hellik Fossan, Sigrid Elise Fossan (20.06.2023) 20
Sigurd Fjøse og Erna Wenche Østrem (20.06.2023) 21
Vigdis Tveiten (22.06.2023) 24
Innspill fra årsmøte i Rollag Næringsforening 30.05.2023 25
Innspill fra folkemøte 12.06.2023 25
Oppvekst 25
Omsorg 26
Tillit og utviklingskultur 26
Næringsutvikling 27
Kultur 28
Transportmuligheter (mobilitet) 28
Klimasatsing og klimatilpassing 29
Bolig 30
Hytteutvikling 31
Visjon 31
Vårt lokalsamfunn – ungt entreprenørskap – 4 klasse 32

Høringsuttalelser til kommuneplanens samfunnsdel

Felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse (10.05.2023)

Medvirkning

Medvirkning knyttet til kommuneplanens samfunnsdel må ivareta de eldres og funksjonshemmedes muligheter til medvirkning. Folkemøter gir både eldre og personer med nedsatt funksjonsevne muligheter til deltakelse i høringen av samfunnsdelen. Det bør tilrettelegges for flere folkemøter, både i Rollag og Veggli. Dette forutsetter at det settes opp skyss for dem som trenger det.

Fellesrådet oppfordrer til å sette realistiske mål, sånn planen foreligger i dag, oppleves noen av målene litt for uoppnåelige.

Med 35% av befolkningen over 60 år og med 40,8 % av befolkningen boende på landbrukseiendom, oppstår, og vil det oppstå, aldersrelaterte problem. Mange av landbrukseiendommene mangler universell utforming. Samtidig er kongstanken at flest mulig skal bo hjemme lengst mulig. Boliger som ikke er tilrettelagt, vil derfor kreve betydelig større innsats av kommunens hjemmetjenester. Med store økonomiske utfordringer, reiser spørsmålet seg om kommunen makter å gi hjemmeboende eldre og funksjonshemmede en god livskvalitet. Planen tar i liten grad opp denne problematikken gjennom å foreslå motiveringstiltak hvor den enkelte tar tak i egen livssituasjon, kommunalt engasjement for utbygging av boliger med universell utforming, mobilitetstilbud osv.

Små kommuner har vansker med å rekruttere personell med rett kompetanse - ikke minst innen helse- og omsorgsarenaen. Planen berører ikke denne utfordringen. Planen må skissere tiltak som resulterer i kompetanseheving hos allerede kommunalt ansatte og virkemidler som medfører tilførsel av kompetanse utenfra.

Rådmannens vurdering:

Det er i høringsfasen gjennomført et folkemøte 12.06.2023 på Rollag samfunnshus med ca 70 frammøtte. I tillegg er det gjennomført særskilte møter med Fellesrådet, Ungdomsrådet, Næringsforeningen, og vårt lokalsamfunn med 4. klasse. Samtidig har alle innbyggere hatt anledning til å uttale seg til høringsutkastet.

I forbindelse med utarbeidelse av planen ble det gjennomført spørreundersøkelse med 240 svar, kommunestyrerepresentanter inviterte til gjestebud, og det ble gjennomført prioritering av bærekraftsmål på mellomtrinnet og i ungdomsskolen.

Motiveringstiltak hvor den enkelte tar tak i egen boligsituasjon vil bli en viktig del av boligplanen som skal revideres høsten 2023.

Kommunen har mål om å bygge kompetanse i egen organisasjon. Dette er viktig for næringslivet for øvrig også. Som følge av innspillet er strategien *«Tilrettelegge for samarbeid mellom kommune, næringsliv og skole om rekruttering av elever til utdanningstilbud som*

næringslivet har behov for i framtiden» endret til *«Tilrettelegge for samarbeid mellom kommune, næringsliv og skole om rekruttering av elever til utdanningstilbud som arbeidsmarkedet har behov for i framtiden».* Det foreslås også å føye til følgende strategi: *«Legge til rette for kompetanseheving og etterutdanning av ansatte både i kommunal virksomhet og i næringslivet.»*

Mattilsynet (31.05.2023)

Drikkevann og drikkevannsforsyninger er i hovedsak saksområdet vårt i samfunnsdelen. Samfunnsdelen må bidra til å sikre gode og trygge drikkevannskilder, samt produksjon og levering av trygt drikkevann til fastboende og fritidsboliger. Kommunen kan igjennom kommuneplanens samfunnsdel fastsette retning og målsetninger for trygg og varig vannforsyning til innbyggerne.

Oppsummert bør kommuneplanens samfunnsdel derfor inneholde målsettinger om følgende:

- beskyttelse av nåværende og mulige fremtidige drikkevannskilder
- at drikkevannshensynet skal ivaretas i planleggingen
- en helhetlig plan for drikkevannsforsyning, avløps- og overvannshåndtering.
- at kommunen har en hovedplan VA som sikrer utviklingen av tettsteder og sentrum, næringsutviklingen, boligutviklingen og hyttenæringen
- at det stilles krav til at løsninger sikrer trygt drikkevann til fastboende, fritidsboliger, offentlige institusjoner og bygg, industri og næring (folkehelsearbeid)
- å knytte flere abonnenter til fellesanlegg som driftes godt (folkehelsearbeid)
- å forebygge klimaendringenes påvirkninger på vann og avløp
- fornying av utilfredsstillende ledningsnett og reduksjon av lekkasje på ledningsnettet
- tydelig eierskap og sikker drift av vannforsyninger (nye vannforsyninger skal eies av kommunen eller av et andelslag, jf. Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg)
- tilfredsstillende reservevannforsyning

<u>Mattilsynets utdyping av punktene</u>

Dere viser gjennom delmålene at Rollag kommune har satt søkelys på vannmiljø i samfunnsdelen for å sikre bærekraftig utvikling og følge opp FNs bærekraftsmål. Mattilsynet forventer at sikker leveranse av drikkevann blir naturlig del av flere tema i samfunnsdelen av kommuneplanen, inkludert områdene som ivaretar samfunnssikkerhet og folkehelse.

Vi savner en sterkere presisering av at vannforsyningen er et viktig element i vurderingen rundt samfunnssikkerheten og at god kvalitet på drikkevannet er et viktig mål for kommunen, for hele området med fastboende og fritidsboliger. Det er et krav i drikkevannsforskriften § 9 at det skal kunne leveres tilstrekkelige mengder med drikkevann til enhver tid. Mattilsynet forutsetter derfor at kommunen stiller konkrete krav til leveranse av drikkevann i den enkelte reguleringsplan. Denne må skaffe en oversikt over kapasiteten og forsyningssikkerheten i planområdet, samt i de tilgrensende områder. Videre forutsetter vi at kapasiteten i hele kommunens hovednett og reservevannforsyning er vurdert og ligger i forkant av

utbyggingene, inkludert utbyggingen av fritidsboliger. Dette for at hele kommunen sikres tilstrekkelig mengder med drikkevann av god kvalitet før utbyggingene starter. Samfunnsdelen av kommuneplanen må bidra til at dette følges opp. Vi forventer derfor at dere er mere presise på mål, og at drikkevann tydeliggjøres i de enkelte delmålene i kommuneplanens samfunnsdel.

Det er viktig at dere har en oppdatert og helhetlig plan for drikkevann og avløp. En hovedplan VA som sikrer utvikling i tettstedene og på fjellet. Rollag er en betydelig reiselivskommune. VA er viktig del av infrastrukturen, og en utvikling i tettsteder og på fjellet fordrer at det er en strategisk plan som legger tydelige føringer i tråd med nasjonale forventninger slik at trygt og tilstrekkelig drikkevann er en tidlig premiss i planprosessene.

Ved innrapportering av vannverksdata for 2022 viser registreringen at de kommunale vannverkene Rollag og Veggli har en lekkasjeprosent på hhv 0 og 1 %. Gjennom tilsyn er vi kjent med at dere har søkelys på forbruk av drikkevann, og vi forventer at dere setter konkrete mål for utskiftingstakt på ledningsnett og at dette kommer fram som målsettinger i samfunnsdelen. Vi viser til anbefalinger fra Norsk Vann på utskiftingstakten av ledningsnettet. Konkrete mål for utbedring av ledningsnett bør komme med under punkt «Klima og miljømessig bærekraft» for å møte framtida i Rollag.

Utfordringer med klimaendringer, perioder med ekstreme værforhold og belastninger må påberegnes. Mattilsynet forventer at disse forhold inkluderes for å sikre leveranse av drikkevann i beredskapssituasjoner. Tilfredsstillende reservevannforsyninger og kontroll på leveranse av drikkevann vil være avgjørende i beredskapssituasjoner. Matsikkerhet og leveringssikkerhet av drikkevann hører naturlig inn som punkter under beredskap og samfunnssikkerhet. Konkrete tiltak for å bedre leveringssikkerhet av drikkevann hører med under punkt «Klima og miljømessig bærekraft» for å møte framtida i Rollag.

Trygt drikkevann har stor betydning for folkehelse. Rollag kommune bør sette konkrete mål om å knytte utilfredsstillende separate og små fellesanlegg til felles vannforsyning der kvaliteten lettere kan kontrolleres. Dette gjelder både vannforsyninger til fastboende og til hytteeiere.

Mattilsynet har en del registreringer av små vannforsyninger i Rollag, men oversikten er langt fra fullstendig. Vi viser til kommunens ansvar etter drikkevannsforskriften § 26, og registreringsplikten som gjelder etter § 17.

Tydelig eierskap og sikker drift av vannforsyninger bidrar til bedre kontroll av produksjon og leveranse av drikkevann til abonnentene. Nye vannforsyninger skal eies av kommunen eller av et andelslag, jf. Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg. Vi forventer at kommunen fortsetter det arbeidet som er startet opp med organisering av vannforsyninger i hytteområdene i fjellområdene i Rollag.

Til sist viser vi til de nasjonale og regionale føringer som kommunenes samfunnsplan legger til grunn. Her etterspør vi en henvisning til Nasjonale mål for vann og helse (2014). Dette er en overordnet plan med føringer til kommuner og tiltakshavere for å ivareta drikkevann som en naturressurs for framtiden. Prioriteringer av arbeid i vannområdene innenfor Rollag for å ivareta naturressursene drikkevann og fisk er en naturlig del av et bærekraftig samfunn.

Rådmannens vurdering:

Utarbeidelse av helhetlig plan for drikkevannsforsyning, avløps- og overvannshåndtering vil avklares i kommunens planstrategi. Mål om utskiftingstakt på ledningsnettet vil være en del av denne planen. Det er avsatt 2 millioner kroner til utarbeidelse av vann- og avløpsplan i kommunen i budsjettet for 2023. Dette arbeidet er imidlertid ikke startet opp pga. kapasitet

Det foreslås en ny strategi under «å møte framtida i Rollag» med følgende ordlyd: «Alle er sikret tilstrekkelige mengder med drikkevann av god kvalitet».

Mange av innspillene til Mattilsynet innebærer lovpålagte tiltak, og dette er tiltak som uansett blir ivaretatt.

Statens Vegvesen (31.05.2023)

Kommuneplanens samfunnsdel er et strategisk styringsdokument. Forslaget er lettlest og vil være et godt grunnlag for seinere utarbeidelse av arealdelen. Forslaget innebærer, slik vi oppfatter det, at kommunen i stor grad slutter opp om FNs bærekraftmål gjennom de tre dimensjonene kommunen ønsker å bygge samfunnsdelen på.

Statens vegvesen kan slutte seg til flere strategielementer som grunnlag for å tilrettelegge for framtidig utvikling i kommunen:

- Høyeste utslipp av CO2 ekvivalenter innenfor Rollag er fra veitrafikk med 56% av utslippene. Strategisk arbeid med mobilitet blir viktig for å redusere klimagassutslippene i Rollag.
- Forebygge skader og ulykker blant annet i trafikken. Sikre trygge ferdselsårer for myke trafikanter.
- Tilrettelegge for nødvendig infrastruktur for å stimulere til grønnere transportløsninger.
- Arbeide aktivt for et 0-utslipps-samfunn.
- Arealplanleggingen skal legge til rette for redusert transport, energibruk og forurensende utslipp til luft og vann.

Når strategiene konkretiseres og innarbeides i kommuneplanens arealdel vil Statens vegvesen gi mer konkrete merknader til de ulike tiltakene.

Statens vegvesen viser til ovenstående og har ingen andre merknader til offentlig ettersyn av forslag til kommuneplanens samfunnsdel. Vi forutsetter ny uttale senest når kommuneplanens arealdel kommer til offentlig ettersyn.

Rådmannens vurdering:

Tatt til etterretning.

Rollag Ungdomsråd (07.06.2023)

Rollag ungdomsråd ønsker å gi følgende høringsuttalelse til kommuneplanens samfunnsdel:

- Rollag ungdomsråd støtter visjonen "Den vesle bygda med det store hjertet".
- Det ønskes at "Ungdom i Rollag" fremkommer tydeligere i planen.

Rådmannens vurdering:

Tatt til etterretning. Rådmannens forslag til visjon er «Den vesle bygda med det store hjertet». Ungdomsrådet innspill har veid tungt i vurderingen.

Kommuneplanens samfunnsdel skal ivareta hele Rollags befolkning. Ungdom er en viktig gruppe å ivareta, og ungdom trekkes fram i følgende eksempler på strategier:

- Sikre barn og unges medvirkning.
- Sikre at barn og unge utvikler ferdigheter for å møte morgendagens samfunn.
- Sikre at alle barn og unge er inkludert og har mulighet til å delta i lek, fritidsaktiviteter og kulturtilbud.

I tillegg er ungdom en viktig målgruppe for følgende strategi:

- Sikre trygge ferdselsårer for myke trafikanter til skoler, barnehager, fritidsarenaer og kollektivpunkter

Viken fylkeskommune (15.06.2023)

1. Rollag kommune har gjort et godt arbeid med kommuneplanens samfunnsdel og fylkesrådet ser det som positivt at planen knytter satsingsområdene opp mot FNs 17 bærekraftsmål.
2. Viken fylkeskommune anbefaler kommunen å knytte innsatspunktene tettere opp mot de utfordringene kommunen står ovenfor og at innsatspunktene og strategiene vurderes opp mot et kortsiktig og langsiktig perspektiv. Fylkeskommunen anbefaler at Rollag kommune vurderer om det er behov for en ny høringsrunde etter revidering, dersom det blir store endringer.

Rådmannens vurdering:

Kommuneplanens samfunnsdel er en overordnet langsiktig plan. Tidsplan og konkretisering av tiltak vil framkomme i sektorplaner, temaplaner, handlingsprogram, økonomiplan og budsjett.

Endringene som er gjort i planen etter høring vurderes ikke å være av et slikt omfang at det er behov for ny høring av planen.

Statsforvalteren i Oslo og Viken (15.06.2023)

Rollag har valgt å bygge samfunnsdelen på tre dimensjoner i FNs bærekraftsmål. Norge har forpliktet seg til å følge opp bærekraftsmålene, og det er klare nasjonale føringer om at dette

skal følges opp i kommunene. Vi mener det er bra at kommunen viser til bærekraftsmålene, men vi savner en større forankring av de ulike målene i forslaget til samfunnsdelen.

Under følger våre kommentarer til samfunnsdelen ut fra våre ansvarsområder.

Samordnet bolig-, areal og transportplanlegging

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal og transportplanlegging sier at kommunen skal drive arealplanlegging som reduserer klimagassutslipp og tilrettelegger for økt bruk av gange-, sykkel og kollektiv som transportform. Statlige planretningslinjer for klima og energiplanlegging og klimatilpasning pålegger kommunene å iverksette mer effektiv energibruk, miljøvennlig energiomlegging og bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene.

Regional plan for areal og transport i Buskerud 2018 – 2035 sitt hovedmål er at Buskerud skal være sterkt og bærekraftig ved å ha byer og tettsteder med gode levekår, reduserte klimagassutslipp og mindre transportbehov. Dette målet skal nås gjennom innsatsområdene by og stedsutvikling, arealbruk, transport og arealvern. Disse innsatsområdene har ulike delmål med prioriteringer og retningslinjer som skal følges opp i kommunens planlegging.

Vi mener det er positivt at kommunen har utarbeidet en planstrategi med en rekke overordnede prinsipper som vil kunne ivareta de ovennevnte føringene. Det er viktig at disse overordnede prinsippene brukes i det videre planarbeidet, særlig ved utarbeiding av arealplaner.

Klima og natur

I vårt innspill til oppstart av planarbeidet og høringen av planprogrammet, anbefalte vi at samfunnsdelen konkret vurderte hvordan klimaendringene vil påvirke Rollag og hvordan kommunen kan bidra i arbeidet mot et mer klimavennlig samfunn. Vi savner en konkret vurdering av hvordan kommunen vil bli påvirket av klimaendringene, men anser det som positivt at kommunen har et mål om å hensynta klimarisiko i all planlegging. Videre påpekte vi i vårt innspill til oppstart av planarbeidet at vurderinger knyttet til kartlegging av naturmangfoldet i kommunen bør drøftes. Det er positivt at kommunen har løftet natur som tema i samfunnsdelen, men vi savner en konkret drøfting av behovet for kartlegging. Dette vil særlig være aktuelt i områder hvor det er stort utbyggingspress.

Villrein

Villrein er en nasjonal ansvarsart og i Norsk rødliste for arter for 2021 er villrein for første gang vurdert som nær truet (NT). Vi savner mål og strategier i samfunnsdelen som viser til ansvaret Rollag kommune har som fjellkommune med villrein, og mener dette bør knyttes opp til den overordnede arealstrategien.

Jordvern, matproduksjon og kulturlandskap

Det er viktig at forslaget til arealstrategier i samfunnsdelen legger vekt på hensyn til landbruk/landbruksområder og vern av dyrka og dyrkbar jord, myr og annet viktig kulturlandskap ved arealdisponering. Vi oppfordrer kommunen til å inkludere jordvern i samfunnsmålene som er direkte knyttet til FNs bærekraftmål (s.10 i forslaget til samfunnsdel).

Vi anbefaler at kommunen vurderer å ha en nullvisjon for tap av dyrka og dyrkbar jord i arealstrategien, slik det er i regional planstrategi og regional landbruksstrategi. Oppdatert nasjonal jordvernstrategi 2023 er nettopp vedtatt i Stortinget. Nasjonalt jordvernmål er strammet ytterligere inn til at omdisponering av dyrka jord ikke skal overstige 2000 dekar per år på landsbasis innen 2030, og tiltak omfatter også dyrkbar jord. Bevaring av jordsmonn inngår i FNs bærekraftmål, og slike arealressurser er blant annet viktig for karbonlagring, vann flomdemping og grunnlag for skog/natur. Reserver av dyrkbar jord er mer begrenset enn tidligere antatt, ifølge «Kunnskapsgrunnlag for norsk jordvernstrategi», NIBIO rapport 9-38 2023.

Nasjonale og regionale føringer for jordvern og klima er derfor vesentlig skjerpet inn og må legges til grunn for kommuneplanen. Ut fra forsterkede føring for jordvern, matproduksjon og klima /arealregnskap bør kommunen også vurdere arealstrategi om at byggeområder som er i strid med nasjonale og regionale føringer vurderes på nytt eller reduseres, se også jordvernbrev av mars 2022 til kommunene fra regjeringen.

For strategien om at «Framtidig hytteutvikling skal i hovedsak skje som fortetting i områder som allerede er utbygd Vegglifjell sør, Vegglifjell nord og Kvisle skog», understreker vi at nye nasjonale og regionale føringer for jordvern og landbruk må legges til grunn også i fjellet. Hensynet til dyrka og dyrkbar jord, skog, kulturlandskap og matproduksjon med husdyr på utmarksbeite må ivaretas. Se også rapportene «Verdiskaping i utmark: Status og muligheter», NIBIO-rapport 7(175)2021 og «Arealrekneskap i utmark. Utmarksbeite – ressursgrunnlag og beitebruk», NIBIO-rapport 7(208) 2021.

Når det gjelder andre landbrukstema i samfunnsdelen, viser vi til nasjonale og regionale føringer for landbruk, se mer informasjon på våre nettsider: Regionalt miljøprogram for jordbruket i Oslo og Viken 2023 -2026 Handlingsplan for skogbruk i Oslo og Viken 2021 – 2025, datert 04.01.2022

Vi støtter også forslagene til strategier for klima og miljømessig bærekraft, og vi minner om at landbruket også er en del av løsningen.

Vannmiljø og naturmangfold knyttet til vann Det er viktig at forslaget til samfunnsdel fastsetter at hensynet til klima, natur og miljø skal legge premissene for alt planarbeid. Vi viser til at kommuneplanleggingen må omfatte en helhetlig vurdering og behandling av vannressursene med hensyn til miljøtilstand, brukerinteresser og naturmangfold knyttet til vann. Selv om de fleste vannforekomstene i Rollag kommune i dag oppnår miljømålene etter vannforskriften og den regionale vannforvaltningsplanen, er det viktig å unngå at miljøtilstanden forringes. Videre skal nye inngrep og aktiviteter ikke gjøre det vanskeligere å oppnå miljømålene der disse i dag ikke er nådd. Vi ser derfor positivt på at forslaget til samfunnsdel har et mål om at kommunen skal være en grønn kommune blant annet gjennom å sikre reint vann i Numedalslågen, bekker og vassdrag, og sørge for gode avløpsløsninger. Samfunnsdelen kunne likevel vært mer konkret på utfordringer og kommunens ansvar som sektormyndighet for å følge opp vannforskriften og regional vannforvaltningsplan. Kommunens deltakelse i vannområdenes arbeid er også viktig for å ivareta miljømålene.

Klimaendringer og arealendringer gir utfordringer for vannmiljøet med økte mengder overvann og fremmedvann til avløpsanlegg, økt erosjon og behov for forebyggende og avbøtende tiltak. Det er derfor viktig at det i forslaget til samfunnsdel står at kommunen skal

sikre at infrastruktur og byggeområder hensyntar konsekvenser av ekstrem nedbør og ustabile værforhold. I den forbindelse anbefaler vi at sentrale overordnede strategier som lokale, åpne og naturbaserte løsninger for håndtering av overvann, blir nevnt.

Samfunnsdelen må synliggjøre at arealforvaltningen har stor betydning for å hindre arealbruk og tiltak som kan får negativ påvirkning på vannmiljøet og måloppnåelsen. Det er derfor viktig at forslaget til arealstrategi fastsetter at arealplanleggingen skal legge til rette for blant annet reduserte forurensende utslipp til vann.

Naturmiljøet i og langs vassdragene må ivaretas. I forslaget til samfunnsdel står det at arealplanleggingen skal legge til rette for å oppfylle FNs naturpanels anbefalte tiltak i kommunene for å hindre tap av naturmangfold, og også her anbefaler vi kommunen å være noe mer konkret. God vannkvalitet gir grunnlag for bestander av verdifulle arter tilknyttet vann, for eksempel elvemusling i Numedalslågen. Videre vil vi spesielt nevne at ivaretakelse av kantsoner langs vassdrag har stor betydning for å redusere avrenning av næringsstoffer, samt sikre funksjonelle biotoper for mangfold og diversitet.

Til slutt minner vi om at oppdatert regional vannforvaltningsplan omfatter generelle retningslinjer for arealplanlegging som kan påvirke vannmiljø (regionale planretningslinjer). Vi anbefaler kommunen å vurdere om disse også kan gi noen innspill til arealstrategien i samfunnsdelen.

Avløp

I forslaget til samfunnsdelen savner vi overordnede mål og strategier for videre planlegging av avløpsinfrastrukturen. Vi viser til vårt innspill til varsel om oppstart av planarbeidet. Samfunnsdelen må gi føringer om at videre arealplanlegging skal sees i sammenheng med avløpssektoren blant annet med tanke på sårbare resipienter i hytteområder og områder med spredt bosetting. Det er også avgjørende at kommunen har oversikt over den geografiske utbredelsen og utslippsstørrelsen (i pe BOF5 etter NS 9426) til tettbebyggelsene i kommunen, både i dag og på lang sikt. Dette har betydning for hvem som er forurensningsmyndighet og for hvilke utslippskrav som er gjeldende. Definisjonen av tettbebyggelse står i forurensningsforskriften kapittel § 11-3 bokstav k. Det er lagt ut veiledning på våre nettsider om avgrensning av tettbebyggelse og beregning av samlet utslipp fra tettbebyggelse: https://www.statsforvalteren.no/nb/oslo-og-viken/miljo-og-klima/avlop/tettbebyggelse/

Nye utbygginger må ikke skje i områder uten tilstrekkelig avløpskapasitet, eller på bekostning av tiltak satt i verk for å sikre at kommunen driver i tråd med krav for avløp gitt i eller i medhold av lov. Plan og bygningsloven § 27-2 stiller krav til at avløp skal være sikret og i samsvar med forurensningsloven før opprettelse eller endring av eiendom til bebyggelse. Egenkontrollrapporteringen for 2022 viste at det er alvorlige avvik fra krav i forurensningsforskriften og utslippstillatelsen for Vegglifjell og Svartli avløpsrenseanlegg. Dette skyldes manglende prøvetaking i henhold til forurensningsforskriften § 14-11 ved begge anleggene, samt overskridelse av kravene til restutslipp av fosfor i tillatelsen til Vegglifjell avløpsrenseanlegg. Videre viste egenkontrollrapporteringen også at det privateide Killingdalen avløpsrenseanlegg er i brudd med § 14-11 på grunn av manglende prøvetaking i henhold til kravene. Dette betyr at også Killingdalen avløpsrenseanlegg hadde alvorlige brudd i 2022. Påslipp til avløpsrenseanlegg som er i brudd med krav i forurensningsregelverk

og tillatelser, er ikke tillatt etter plan og bygningsloven § 27-2 og er å regne som forsettlig brudd på tillatelsen.

Videre planlegging og utvikling må vurderes nøye ut fra resipientenes kapasitet og muligheten for gode avløpsløsninger i tråd med forurensningsregelverket. Det må ikke legges opp til en utvikling som kan føre til en forringelse av miljøtilstanden i vannforekomstene eller som gjør det vanskeligere å nå miljømålene.

Avslutningsvis viser vi til Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden og påfølgende rapport fra NIVA og Havforskningsinstituttet, som fastsetter at flere områder av Oslofjorden har for stor tilførsel av nitrogen. I henhold til tiltaksplanen skal utslipp fra kommunalt avløp og spredt bebyggelse reduseres blant annet gjennom rensing av organisk stoff/nitrogen og raskere ledningsnettfornyelse.

Samfunnssikkerhet

Etter plan og bygningsloven § 11-2 skal kommuneplanens samfunnsdel kartlegge langsiktige utfordringer. Dette inkluderer utfordringer knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap. Kommunen skal beskrive hvordan de ønsker å håndtere utfordringene, i tillegg til hvordan disse kan påvirke kommunens satsingsområder og prioriteringer.

Kommunen er forpliktet til å utarbeide en helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) i henhold til forskrift om kommunal beredskapsplikt og sivilbeskyttelsesloven. ROS-analysen skal gi kommunen en oversikt over utfordringer knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap. Kommunens helhetlige ROS-analyse er derfor et naturlig grunnlagsdokument for kommuneplanens samfunnsdel. I henhold til Sivilbeskyttelsesloven skal ROS-analysen legges til grunn for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, herunder ved utarbeiding av planer etter plan og bygningsloven. Vi anbefaler at kommuneplanens samfunnsdel inkluderer langsiktige utfordringer, mål og strategier som berører samfunnssikkerhet og beredskap. Dette bidrar også til et helhetlig og systematisk arbeid med samfunnssikkerhet som kommunal beredskapsplikt krever.

Vi synes det er positivt at kommunen har fokus på samfunnsberedskap og den enkeltes egenberedskap. Det er også positivt at dere har fokus på å sikre infrastruktur og byggeområder mot ekstrem nedbør og ustabile værforhold. Vi ønsker å påpeke viktigheten av å se sammenhengen mellom samfunnssikkerhet og klimaendringer når kommunen skal i gang med kommuneplanens arealdel, der det skal foreligge ROS-analyse og konsekvensutredning etter plan og bygningsloven §§ 4.3 og 4.2.

Folkehelse – levevaner og levekår

Under avsnittet Levekår henviser dere til folkehelseundersøkelsen i Viken Fylkeskommune 2021 og Ungdata 2020/2021. For Numedal har dere i samarbeid med de andre kommunene «Folkehelseprogram 2019- 2027» Mitt Numedal - Folkehelseprogrammet 2029- 2027 hvor det står på hjemmesiden at hovedmålet er å fremme befolkningens psykiske helse og livskvalitet, og et godt rusmiddelforebyggende arbeid. Barn og unge er programmets prioriterte målgruppe.

Statsforvalteren bemerker at kommunen må sikre at de som jobber med de ulike temaplanene er kjent med hverandres jobb, slik at det blir en helhet med tanke på folkehelse. Mange temaplaner gir ikke automatisk bedre tjenester til innbyggerne. Psykisk helse bør

inkluderes som en likeverdig del av folkehelsearbeidet, og at kommunen jobber for implementering av ulike forløp på helse og omsorgsfeltet. Vi ønsker at det kommer tydeligere fram at kommunen setter folkehelsearbeid og sosiale helseforskjeller på dagsorden i samfunnsplanleggingen, og at det kommer mer konkrete tiltak i planen. Helsefremmende og forebyggende tiltak skal ha en sentral plass i arbeidet for å bedre levekår. Det vises her til § 3-1 i plan og bygningsloven og til Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for Folkehelserelaterte føringer for innholdet i samfunnsdelen, og Meld. St. 15 (2022–2023) (regjeringen.no) Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar.

I folkehelseundersøkelsen fra 2019 skriver dere i planen at det innrapporteres høye tall for psykiske plager og utfordringer med utenforskap i kommunen. Det er viktig at kommunen tar grep for å redusere mobbing og fremme psykisk helse i barnehager og skoler, og at dette kommer enda tydeligere frem i utkastet. Statsforvalteren ønsker i denne sammenheng å vise til Nasjonalfaglig retningslinje for tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge - Helsedirektoratet. Målet med retningslinjen er å styrke oppdager og handlingskompetansen hos ledere og ansatte i kommunen. Den retter seg mot alle barn og unge, med mål om å nå de utsatte slik at de får tilpasset hjelp og oppfølging.

Samtidig må kommunen planlegge for et økende antall eldre med sammensatte helseutfordringer og et stort og økende antall personer med demens. Ny Demensplan 2025 med fire hovedinnsatsområder med tilhørende tiltak, er viktig i denne sammenheng. Vi minner også om at dagaktivitetstilbud for personer med demens er en lovpålagt tjeneste. Vi viser også til demenskartet.no som verktøy i planleggingen. Reformperioden for "Leve hele livet" avsluttet ved utgangen av 2023. Vi oppfordrer kommunen til å sette kompetanseutvikling og innovasjonsarbeid i system for varige endringer fremfor enkeltstående prosjekter og piloter. Dette skal også bidra til å skape en god overgang til Bo trygt hjemme-reformen.

Kompetanse

Vi viser til at det er viktig at kommunen har kompetanse og rekrutteringsplaner, jf. Kompetanseløft 2025 - Helsedirektoratet. Videre er det viktig at de løftes opp som en sentral del i gjennomføringen av kommuneplanens samfunnsdel, for å sikre en bærekraftig trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling med trygge og gode tjenester.

For å lykkes med strategisk kompetanseledelse, kreves en god forankring hos kommunens ledelse og i kommunens arbeidsgiverstrategi. Kommuner som har en overordnet kompetanseplan for hele kommunen og kompetanseplaner for sektorene, jobber mer systematisk og målrettet med kompetanse enn kommuner som ikke har et godt kompetanseplanverk. De jobber også mer brukerorientert og innovativt (KS FoU Strategisk kompetanseutvikling i kommunene 2010). I den forbindelse ønsker vi å vise til Verktøy - strategisk kompetanseplanlegging – KS

Langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i helse og omsorgstjenestene forutsetter at kommunen planlegger helse og omsorgstjenestene i det ordinære økonomi og planarbeidet.

Det er viktig at kommunen gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene. Dette må ses i sammenheng med planlegging og utvikling av tjenester til de fire prioriterte gruppene i helsefellesskapene:

- barn og unge
- personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer
- skrøpelige eldre
- personer med flere kroniske lidelser

Vi forutsetter at kommunen planlegger helse og omsorgstjenestene i det ordinære økonomi og planarbeidet. Det er svært viktig at slik planlegging skjer i tråd med lov om folkehelsearbeid § 6, forskrift om ledelses og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenestene og bærekraftsmål i § 1.1 i plan og bygningsloven.

Konklusjon

Vi mener det er bra at Rollag legger vekt på en bærekraftig utvikling, men FNs bærekraftsmål kunne ha vært enda mer tydeliggjort i planforslaget. Vi viser til våre kommentarer innenfor de ulike temaene og ber om at dette blir vurdert før sluttbehandling av planen.

Ellers viser vi til Statsforvalterens forventninger til kommunal arealplanlegg for 2023 og til overordnede føringer for kommunal planlegging innenfor Statsforvalterens ansvarsområde. For kommunens samfunnsplanlegging viser vi også til Statsforvalterens forventningsbrev for 2023. Vi anbefaler nettsidene www.planlegging.no og Miljøstatus.

Rådmannens vurdering:

Villrein:

Innspillet er i utgangspunktet ivaretatt gjennom arealstrategien: *Arealplanleggingen skal legge til rette for å oppfylle FNs naturpanels anbefalte tiltak i kommunene for å hindre tap av naturmangfold.* Etter innspill fra Statsforvalteren anbefales følgende tillegg for å synliggjøre viktigheten av ansvarsarten: *Rollag skal bidra til å sikre grunnlaget for villreinstammene på Hardangervidda og Blefjell.*

Jordvern, matproduksjon og kulturlandskap

Kommunen har hatt lite nedbygging av dyrka og dyrkbar jord, det gjennomføres også noe nydyrking. Jordvernet står sterkt, og nullvisjon for tap av dyrka og dyrkbar jord i regional planstrategi og regional landbruksstrategi søkes oppfylt. Løsninger som flytting av dyrka mark skal alltid vurderes dersom det er behov for omdisponering for å få til gode løsninger (eksempelvis sentrumsutvikling). Arealstrategien «*Det legges vekt på vern av dyrket og dyrkbar mark, myr og annet viktig kulturlandskap»* vurderes å ivareta ønskede hensyn.

I arbeidet med kommunedelplan Vegglifjell, og kommuneplanens arealdel generelt, sørger vi for at nasjonale og regionale føringer for jordvern og landbruk legges til grunn også i fjellet. Her blir også hensynet til dyrka og dyrkbar jord, skog, kulturlandskap og matproduksjon med husdyr på utmarksbeite ivaretatt.

Som følge av statsforvalterens innspill «Vi støtter også forslagene til strategier for klima og miljømessig bærekraft, og vi minner om at landbruket også er en del av løsningen.» er

følgende strategi utarbeidet: «*Stimulere til forbedret agronomi i jordbruket for å redusere klimaavtrykket»*

Avløp:

Arealstrategien i kommuneplanens samfunnsdel setter føringene for kommuneplanens arealdel. Avløpshåndtering er strengt lovregulert, og strategien «Sikre reint vann i Numedalslågen, bekker og vassdrag, og sørge for gode avløpsløsninger.» vurderes i tilstrekkelig grad å synliggjøre kommunens intensjoner om å sikre gode framtidsretta avløpsløsninger. Tidsplan for utarbeidelse av helhetlig plan for drikkevannsforsyning, avløps- og overvannshåndtering vil avklares i kommunens planstrategi.

Samfunnssikkerhet

Etter innspill fra Statsforvalteren er det lagt inn klimaframskrivninger for Rollag og Numedal i kapittelet «Klima og miljø».

Folkehelse – levevaner og levekår

Rollag er en liten kommune med kort vei mellom fagmiljøene. Vi har hatt en brei og god sammensetning av gruppa som har arbeidet med samfunnsplanen, med alle fagmiljøene i kommunen representert. Det er god kjennskap til kunnskapsgrunnlaget.

Kompetanse

Kommunen har mål om å bygge kompetanse i egen organisasjon. Dette er viktig for næringslivet for øvrig også. Som følge av innspillet foreslås det å føye til følgende strategi: «Legge til rette for kompetanseheving og etterutdanning av ansatte både i kommunal virksomhet og i næringslivet.»

Konklusjon

For å synliggjøre en bedre kobling mot bærekraftsmålene blir alle mål synliggjort med bærekraftsmålene som berøres.

Vegglifjell hytteeierforening (17.06.2023)

Arealplanlegging:

VHF støtter kommunens forslag innen arealdisponering, men etterlyser at dette blir bærende elementer i det reviderte reguleringsplanforslaget til Kommunedelplan Vegglifjell.

Et ettermarkedstilbud i fjellet må tilpasses eksisterende hyttestruktur i omfang og struktur, hvor innspill fra hytteeierforeninger og hytteeiere skal hensyntas i det videre reguleringsplanarbeidet. VHF støtter ikke eventuelle planer om campingplass i Persbu området.

CO2:

VHF er bekymret for den store nedbyggingen av friluftsområder på Vegglifjell, som har medført at opptak av CO2 er netto redusert med 13310 tonn CO2 sammenlignet med 2010. Dette er i strid med nasjonale målsetninger. Ytterligere nedbygging av fjellet vil ha

tilsvarende negativ klimaeffekt. I tillegg kommer utslipp av CO2 fra indirekte transport, hvor bl.a utslipp fra elektriske biler har nesten doblet seg fra 2021 til 2022 som følge av at Norge har økt utveksling av kraft med utlandet. Rollag kommune bør tydeliggjøre sine klimamål mot 2030 i tråd med nasjonale målsetninger om å redusere utslipp med 55 % sammenlignet med 1990. Rollag kommune bør konsekvensutrede både klima og naturmangfold- konsekvenser av den omfattende hytteutbyggingen i fjellet.

Rådmannens vurdering:

Arealplanlegging:

Kommuneplanens samfunnsdel legger føringer for utarbeidelse av kommuneplanens arealdel. Arealdisponering er tema og ivaretas gjennom det pågående arbeidet med kommunedelplan Vegglifjell. Arealstrategien legger føringer om fortetting i eksisterende hytteområder.

CO2:

Tydeliggjøring av klimamål i størrelsesorden som anbefales er krevende når hovedutslippet kommer fra gjennomfartstrafikk, og reduksjon avhenger i stor grad av nasjonale tiltak.

I forbindelse med utarbeidelse av kommuneplanens arealdel er det krav om konsekvensutredning.

NVE (19.06.2023)

Samfunnsdelen bygger på FNs bærekraftsmål. Det kommer tydelig frem i samfunnsdelen hvordan de ulike bærekraftsmålene spiller sammen. Dette er vist med å bygge bærekraftsmålene opp på tre dimensjoner. Det nederste nivået er klima og miljømessig bærekraft som danner et ytre rammeverk som representerer planetens tålegrenser. I samfunnsdelen er dette beskrevet som «Å møte framtida i Rollag».

I beskrivelsen av «Sånn vil vi ha det» og «Sånn vil vi gjøre det» under temaet «Å møte framtida i Rollag», er det blant annet beskrevet hensynet til et klima i endring. Videre er det beskrevet at hensynet til klima, natur og miljø legger premisser for alt planarbeid.

NVE vil her gi innspill om å nevne vassdrag spesielt. Helhetlig forvaltning av vannets kretsløp med nødvendig infrastruktur i et endra klima er en planoppgave jf. pbl. § 3-1, første ledd bokstav i og g. Helhetlig forvaltning i nedbørfeltene bør følges opp med tydelige forventninger om at man unngår ny utbygging og utvikling i områder som kan gi nye utfordringer knyttet til overvann, flom og skred. Dette bør også tas inn i arealstrategien, slik at det blir tydelig at det å ivareta sikkerhet mot skade og fare fra overvann, flom, erosjon og skred i et klima i endring, vil kreve areal i form av sikringssoner, avstand til vassdrag, skredvoller med mer.

Vassdragenes flerbruksverdi, både for levering av kraft, rekreasjon og naturområder bør også beskrives. Innenfor Rollag kommune er det flere vernete vassdragsområder, blant annet Sørkjeåi, se 015/4 Sørkjeåi - NVE.

Generelle råd og veiledningsmateriell fra NVE

For å få en fullstendig oversikt over hvordan dere kan ta hensyn til våre tema i kommune(del)planen anbefaler vi dere å bruke våre internettsider for arealplanlegging. Her er informasjonen og veiledningen lagt opp etter plannivå. Vi vil særlig vise til siden Kommuneplan - NVE der det blant annet ligger en kartbasert veileder for kommuneplan. Veilederen leder dere gjennom alle våre fagområder, og gir dere verktøy og innspill til planarbeidet. Vi viser også til NVE Veileder 2/2017: Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging: grunnlag for innsigelse. Her er det klargjort hva som skal til for at NVEs interesser skal være tilstrekkelig ivaretatt i arealplaner etter plan- og bygningsloven.

Rådmannens vurdering:

Målet om at «Rollag hensyntar klimarisiko i all planlegging» vurderes tilstrekkelig, uten behov for ytterligere konkretisering i arealstrategiene. Å ivareta sikkerhet mot skade og fare fra overvann, flom, erosjon og skred i et klima i endring er et lovkrav, og det vurderes ikke å være behov for å sette mål om dette arealstrategien.

Rollag kommune bruker alle tilgjengelige kartverktøy i sin arealplanlegging, deriblant også NVE sine kartbaser.

Direktoratet for mineralforvaltning (19.06.2023)

DMF viser til uttalelse til varsel om planoppstart og høring av planprogram, datert 20.10.2020. I uttalelsen informerte vi om mineralressurser og uttak i kommunen, og foreslo å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for mineralressursene i kommunen, der det gjøres en grundig vurdering av ressurssituasjonen og behovet for mineralske ressurser.

DMF har forståelse for at kommunen må gjøre prioriteringer i arbeidet med samfunnsdelen. Vi savner likevel at mineralressurser og kommunens tilgang på byggeråstoff belyses i høringsforslaget.

Kommunen redegjør for at det i Rollag er et mangfoldig, innovativt og robust næringsliv med gode rammevilkår for utvikling og vekst. Mineralnæringen kan være et viktig ledd i utviklingen av det lokale næringslivet. Det jobbes også både regionalt og nasjonalt med å realisere en rekke større vegprosjekter som omfatter kommunen. Slike prosjekter genererer ofte overskuddsmasser og kommunen bør vurdere mulighetene for å gjenvinne overskuddsmasser som byggeråstoff, i tråd med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging og FNs bærekraftsmål. Her bør det også gjøres en vurdering av om det er behov for areal til blant annet mellomlagring av overskuddsmasser. Dette vil være relevant i kommunens arbeid med arealstrategien, som skal legge føringer for kommuneplanens arealdel.

Etter at vi ga uttalelse i 2020 har det blitt utarbeidet et nytt levetidskart for byggeråstoff i kommunene som viser fremtidig ressurssituasjon i kommunene. I tillegg foreligger det en oppdatert mineralstatistikk for 20212, som kan være nyttig som kunnskapsgrunnlag i det videre arbeidet med kommuneplanen.

For nærmere informasjon om mineralloven med tilhørende forskrifter, se hjemmesiden vår på www.dirmin.no. Her finner du også vår digitale kartløsning, som er et nyttig verktøy for oppdatert informasjon om mineraluttak, bergrettigheter m.m., supplert med relevante kartdata fra andre etater.

Rådmannens vurdering:

Kommunen tar med seg Direktoratet for Mineralforvaltning sitt innspill om utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag for mineralressursene i kommunen inn i det kommende arbeidet med planstrategien. Det må vurderes om kommunen skal utarbeide en egen temaplan innenfor temaet, og om det er aktuelt å gjennomføre et slikt arbeid i samarbeid med de andre Numedalskommunene.

Rollag arbeiderparti (19.06.2023)

Kommuneplanens samfunnsdel skal peke på utfordringer, se på muligheter og fastsette mål og strategier for hvordan målene skal nås. Formålet med kommunens samfunnsdel bør komme innledningsvis i planen.

1. Visjon og verdigrunnlag burde vært klare før utsendelse. Det rammer inn planen, og gir det øvrige innholdet større mening.

   Vi har følgende forslag til visjon og verdigrunnlag for Rollag:

   Rollag – liten, mangfoldig og med plass til alle

   Verdigrunnlaget får vi fram gjennom forklaringen på de enkelte ordene i visjonen.

   - Liten – ro, nærhet, oversiktlig og med kort vei til gode tjenester.
   - Mangfoldig – mange muligheter, gode skoler, rikt kulturtilbud, både dal og fjell, og spennende middelalder-minner.
   - Plass til alle – inkluderende, uansett hvor du kommer fra, og rikelig med plass og rom

2. Grunnlaget for planen. Rollag kommune har et godt planprogram. Dette burde vært utgangspunktet for samfunnsdelen av kommuneplanen. Vi finner imidlertid lite fra planprogrammet i høringsutkastet. Et lite tilbakeblikk som plasserer planen «her og nå», savnes. Blant annet bør omstillingsprogrammets resultater nevnes. Det mangler også referanse til andre vedtatte planer og relevante dokumenter som fortsatt har gyldighet. Dette er en del av grunnlaget som denne planen burde bygge videre på. Vi vil nevne
   - Planprogrammet for kulturminneplanen for Numedal fra 2017
   - Kommunal plan for idrett og fysisk aktivitet 2021-2024
   - Trafikksikkerhetsplanen 2019-2023
   - Næringsplanen 2021-2024

3. Disposisjonen i dokumentet er utydelig, mangelfull og rotete. Fakta, utfordringer og tiltak er delvis blandet sammen, og viktige fakta mangler. En del data, figurer og statistikker framstår som unødvendige, mens andre som ville kunne synliggjøre viktige utfordringer, mangler.

   Noen eksempler:

   - På side 2 står det: «Ved inngangen av 2023 hadde Rollag kommune 1366 innbyggere. Dette er en befolkningsnedgang på 4 personer, en nokså uinteressant opplysning.

Viktigheten av fortsatt å ha oppmerksomhet og innsats på næringsutvikling osv.» er kanskje ment som et forsøk på å liste opp alt som skal til for å øke folketallet? Altså tiltak!

Følgende fakta burde vært med:

- Folketallet har gått ned med 134 personer de siste 20 år og dette ser ut til å være en trend fram til 2030.
- Tall og analyser i omstillingsprogrammet viser at det er en forventet utflytting som er utfordringen i Rollag kommune. (ref, planprogrammet)
- Prognoser om barn/unge (under 20 år). Det er denne aldersgruppa som utløser størst tilskudd i rammeoverføringene (i tillegg til 80+).

Figurene som ikke er kommentert i teksten, bør fjernes (s. 3, s. 6) og Figur s. 4 bør forenkles.

Avsnittet om Klima og miljø, både figur og tekst er skrevet i et veldig vanskelig språk. Skal man skrive noe om klima og miljø, bør en trekke fram nedbygging av natur, fredning av natur og kollektiv transport, og unngå informasjon som kommuneplanen kan gjøre lite med.

Kapittelet om «Organisering av kommunale tjenester» framstår som meningsløst slik det står helt ukommentert. Noe om Rollag kommune som arbeidsgiver, kunne vært relevant.

Fredrikstad kommune, som man har latt seg inspirere av, sier i sin plan:

> *Fredrikstad skal være en attraktiv arbeidsgiver. God ledelse og motiverte medarbeidere en forutsetning for å lykkes. Fredrikstad skal være en attraktiv arbeidsplass som gjenspeiler befolkningens mangfold.*

4. Høringsutkastet mangler viktige punkter som burde vært omtalt, fordi det har betydning for de valg kommunen skal ta framover:

Fortrinn og utfordringer. Det står svært lite om hva som er Rollags fortrinn. Det hadde fortjent et eget kapittel. Et slikt kapittel og et kapittel som oppsummerer de viktigste utfordringene, vil gjøre planen til et bedre dokument til bruk for politiske veivalg.

Noen eksempler, fortrinn:

- Kommunen er sentralt plassert på Østlandet og i Numedal. Det gjør arbeidsmarkedet større enn det som ligger innenfor kommunens grense.
- Vi har fantastisk natur og rettigheter på Hardangervidda.
- Rikt kulturliv, både musikk og kunst, og historiske minnesmerker.
- Bra offentlige kommunikasjoner, som kan utvikles videre.
- Gode offentlige tjenester, det er lettere å bli sett og tatt vare på i en liten kommune.
- Fritidsbeboere kan være en ressurs.

I oppsummeringen av de viktigste utfordringene bør følgende komme tydeligere fram:

- Utviklingen i folketall og befolkningssammensetning er nevnt. Det kommer imidlertid ikke godt fram det som er nevnt både i evalueringen av omstillingsprogrammet og gjentatt i planprogrammet, at forventet utflytting er en særlig utfordring i Rollag kommune.
- Vi har lite tilgang på boliger for ungdom og tilflyttere. Det er få boliger til utleie i kommunen
- At kommunen har tatt imot mange flyktninger har påvirket boligmarkedet og gjort situasjonen vanskeligere. Det er ikke nevnt i plane hva mottak av flyktninger innebærer for kommunen, verken som ressurser for kommunen, men også utfordringer.
- Skal vi i framtida kunne skaffe kvalifisert personell er tilgang på bolig sammen med hele stillinger, helt avgjørende.
- Utdatert bygdeheim og store utbedringsbehov både på kommunens grunnskole og folkehøgskole, representerer en stor utfordring for kommunen framover.
- Kommunens økonomi er sentral når ambisjonene i planen skal legges.

5. Framtidsbildet «Hvordan har vi det i 2040?», virker malplassert der det står. Skal denne overskrifta være med, må den knyttes opp mot visjonen og de tre dimensjonene «Å leve, skape og møte framtida i Rollag».

6. «Våre satsningsområder og mål» er foreløpig for svevende til å være en tydelig rettesnor i styringa av Rollag kommune de neste 10-15 åra. Veilederens krav til målene er at de skal kunne defineres konkret, være målbare, være oppnåelige, realistiske og tidsbestemte.

   Opplegget for målstruktur som er valgt, kan fungere godt. Spørsmålet er om mål og strategier gir tilstrekkelig prioritering i lys av de utfordringene man har. Det er svært ulik grad av konkretisering og svært mange tiltak, og det synes som om kommunen skal spille en rolle i det meste av folks liv. Tiltakene må knyttes tettere opp mot den visjonen vi har, og de muligheter og utfordringer som kommer fram i faktadelen. Våre forslag til tiltak er presentert i vedlegg. Vi har også endret noen av målene, særlig

tilknyttet «å møte framtida i Rollag». Her syns vi mange av måla og tiltaka sier det samme i ulik språkdrakt.

7. Utkastet trenger en skikkelig språkvask – tegnsetting, ordvalg, repetisjoner av samme innhold i ulik språkdrakt flere steder. Utkastet er til dels vanskelig å forstå.

8. Arealstrategien 2023-2040

   Boligutvikling og sentrumsutvikling:

   I tillegg til punktene som står:

   - Legge til rette for alternative boformer
   - Det skal til enhver tid finnes byggeklare tomter i begge tettstedene

   Samferdsel og infrastruktur: Bør man være så konkret i en overordna arealstrategi?

   - Store prosjekter som tunell Vegglifjell-Tinn, bedre tverrforbindelse mellom Rollag og Sigdal og ny FV 40 mellom Hokksund og Svene?
   - Mulighetsstudie for å gjenåpne Numedalsbanen? På hvilket nivå tenker en seg i så fall at dette skal være? Turistbane? Varetransport? Persontransport?

   Ordet mobilitetsløsninger bør byttes ut.

Rådmannens vurdering:

1. Arbeiderpartiet har forslag til en god visjon. Rådmannen velger allikevel å vektlegge Ungdomsrådets, og næringsforeningens innspill til å bruke visjonen «Den vesle bygda med det store hjertet». Den bygger på mye av de samme verdiene som Arbeiderpartiet trekker fram. Denne visjonen fikk også nest flest stemmer i den uformelle avstemmingen på folkemøtet.
2. Planprogrammet gir en god helhetlig beskrivelse av status i Rollag kommune. Det er ønskelig at selve samfunnsdelen skal være kortere og mer kompakt, og man går derfor ikke inn i alt faktagrunnlaget som framkommer i planprogrammet. Temaplaner som ligger til grunn for arbeidet synliggjøres i saksframlegget.
3. Disposisjonen av dokumentet er strammet opp, alle figurer er kommentert i teksten. Prognoser for antall barn/unge i en liten kommune som Rollag, gir erfaringsmessig dårlig bilde på hva som blir den faktiske utviklingen. Det er derfor valgt å ikke legge inn disse prognosene.
4. Det er lagt inn et nytt kapittel som heter «Rollag sine fortrinn og utfordringer»
5. Kapittelet «Hvordan har vi det i 2040?» er tatt ut.
6. Arbeiderpartiets forslag til revisjon av mål og strategier er gjennomgått, og en stor del av forslagene er tatt med.
7. Språkvask er gjennomført.
8. Arbeiderpartiets forslag til tilleggspunkter er lagt inn i dokumentet.

Gunhild Sole Fossan, Hellik Fossan, Sigrid Elise Fossan (20.06.2023)

Vi deltok på folkemøtet på Rollag samfunnshus mandag 12.06.23 og har følgende innspill til kommuneplanens samfunnsdel:

1. Visjon

   Vi stiller oss positive til endringen av visjonen, og mener det er viktig at den er kort og identitetsskapende for kommunen. På bakgrunn av dette synes vi "Sammen under varden" er en god visjon. Denne har geografisk/historisk tilknytning til kommunen og kommunevåpenet, samt et viktig budskap om fellesskap. Denne vil ikke like lett forveksles med andre kommuners visjoner.

2. Satsningsområder/mål/strategier

   Befolkningsøkning og tilflytting

   Det påpekes tidlig i utkastet til samfunnsdel at befolkningstallet er synkende og at fordelingen av innbyggernes alder er topptung. Vi foreslår at det tas inn et satsningsområde/mål om befolkningsøkning og tilflytting, gjennom folk som flytter tilbake til kommunen og nye. Dette bør følges opp med en handlingsplan. Hva med en velkomstpakke til nyinnflyttere? Kunne det vært fornuftig å kartlegge nyinnflytteres kunnskaper, interesser, ideer og inntrykk av Rollag kommune? Nore og Uvdal har fortiden en aktiv kampanje ute om tilflytting og her kan det være interessant å hente inspirasjon.

   Bruk av moderne medier/sosiale medier

   I dag er bruken av moderne/sosiale medier er sterkt tilstede, spesielt blant yngre. Mediene kan brukes til å informere innbyggerne om kommunen og/eller reklamere for kommunen til eventuelt fremtidige innbyggere. Vi foreslår å legge inn en strategi om bruk av moderne/sosiale medier for kommunikasjon til innbyggere og fremtidige innbyggere. Dette er en fin mulighet for å fremme Rollag kommune med en visuell profil - det er jo veldig vakkert i kommunen vår.

   Næringsutvikling

   Det påpekes tidlig i utkast til samfunnsdel at næringsutvikling er viktig for økonomisk vekst, som en del av blant annet FNs bærekraftsmål. Vi foreslår å legge til et punkt om tilrettelegging for næring tilknyttet gårdsbruk, for eks. som tilleggsnæring til landbruk eller bruk av gården som ressurs for annen type næring. Dette vil bygge oppunder det som skrives i samfunnsdelens omen "variert og robust næringsstruktur". Ser at det ønskes en mulighetsstudie for næringsarealer langs Numedalsbanen ved Fossan. Som grunneiere ønsker vi å være involvert i denne prosessen. Hva er bakgrunnen for denne mulighetsstudien og hvilken type næring er tenkt? Arealet er allerede verdifullt i dag med tanke på grusressurser.

   Arealdisponering

   Vi er enige i at hovedvekten av hyttefortettingen bør legges til allerede belastede områder. Samtidig mener vi det bør legges til rette for noe spredt utvikling av hytter

og/eller turistutvikling, spesielt nyskapende prosjekter som kan generere arbeidsplasser og aktivitet i kommunen.

Rådmannens vurdering:

Innspillet om bruk av sosiale medier i kommunikasjonen er tatt med i dokumentet.

Mulighetsstudie for næringsarealer langs Numedalsbanen ved Fossan er tatt ut av dokumentet da det vurderes å være for konkret. Kommunen vil imidlertid gjennomføre en mulighetsstudie knyttet til tilgang på næringsområder generelt.

Det vurderes mulig å utvikle nyskapende prosjekter med hytter og/eller turistutvikling andre steder i kommunen (i arealstrategien står det «Framtidig hytteutvikling skal i hovedsak skje[…]»). Prosjekter i andre deler av kommunen fordrer at det er nyskapende prosjekter som ikke innebærer tradisjonell fritidsbebyggelse.

Sigurd Fjøse og Erna Wenche Østrem (20.06.2023)
Takk for et fint folkemøte forleden. Ideelt sett ville vi gjerne deltatt på et slikt møte mye tidligere i prosessen.

Det ble gjennomført en spørreundersøkelse på SMS i 2021. Resultatene fra denne ville gitt et godt grunnlag for å få utdypet resultatene fra undersøkelsen. Det ville bidratt til å engasjere folk, og samtidig gjort folk kjent med hvilke utfordringer vi har, og som alle må være med på å løse. Og samtidig gitt oss anledning til å glede oss over hvor heldige vi er som bor her, og hva vi kan få til sammen. Aktiv medvirkning i planprosesser som denne er selvsagt arbeidskrevende, men vår erfaring er at det gir mye mer tilbake i form av planverk som betyr en forskjell.

Det vedtatte planprogrammet til kommunen slår fast at Dialogen mellom kommunen og innbyggerne må videreutvikles slik at samskaping blir en naturlig del av kommunens tjenesteutforming og levering. Dette vil kreve en endring i hvordan kommunen ser på sine innbyggere,- fra tjenestemottakere til aktive medspillere. Vi har noen ytterligere kommentarer til det utsendte høringsutkastet.

Visjon.

Det foreslåtte høringsutkastet mangler en visjon og et verdigrunnlag.

Vi holder fortsatt på Erna Wenches forslag på folkemøtet:

Rollag – den lille, mangfoldige bygda som har plass for alle.

Eller, rett og slett:

Rollag – liten, mangfoldig og med plass til alle.

Det er viktig at visjonen sier noe om hva vi ønsker at Rollag skal være, og hva kommunens verdigrunnlag er. Vå visjon betyr at Rollag er en liten kommune, hvor det er lett å finne ro, og å få oversikt, nærhet og med kort vei til folk og til gode tjenester. Ei mangfoldig bygd har

mange muligheter. Vi har en flott natur med både dal og fjell. Et rikt kulturtilbud, gode skoler der elevene blir sett, og unike middelalderminner. Og i Rollag er det plass til alle, uansett hvem du er og hvor du kommer fra. Og vi bor ikke oppå hverandre, men har god plass.

Oppfølging av Planprogrammet

Rollag har et ganske grundig og godt planprogram, som vi i liten grad finner igjen i det utkastet til samfunnsdel for kommuneplanen som foreligger. Vi synes den er særlig svak på det planprogrammet nevner at skal være viktig i samfunnsdelen:

- Er overordna og ser sammenhenger
- Tar opp tema som er relevante og strategisk viktige for utviklingen av Rollag kommune som samfunn og organisasjon.
- Synliggjør politiske valg av retning

I planprosessen bør man spørre seg:

- Hva er hovedutfordringene i Rollag?
- Hvilke fortrinn har Rollag?
- Hvilken utviklingsretning ønsker vi i Rollag?

I alle underkapitlene har man blandet sammen fakta, synspunkter på disse faktaene og tiltak for å løse dem. Det fungerer ikke særlig godt, det virker rotete og upresist. De relevante faktaene bør samles, slik at de tydelig peker på hva som er hovedutfordringene i kommunen. Befolkningskapittelet kan med fordel utvides noe. Her bør man si noe kort om hvordan befolkningsutviklingen har vært de siste ti årene. Denne trendbeskrivelsen bør også inneholde kort noe om inn og utflytting, fødselsrate og naturlig avgang. Rollag nærmer seg en størrelse som framover vil gjøre det vanskelig å opprettholde selv et minimum av offentlige tjenester, så det er viktig med en god analyse her for å peke på nødvendige tiltak senere i planen. Det samme gjelder en mer omfattende beskrivelse av næringsstrukturen i Rollag. Tall og analyser i omstillingsprogrammet viser at det er en forventet utflytting som er utfordringen i Rollag kommune, som også nevnes i planprogrammet.

Planprogrammet er opptatt av befolkningsutviklingen og befolkningssammensetningen og betydningen det har for utfordringene knyttet til helse og omsorg. Her burde man ha med noe om hvordan man ligger an mht til tilbud, slik at utfordringsbildet kommer tydelig fram. Hvordan er situasjonen nå sammenlignet med de tallene som oppgis i planprogrammet? Blant annet oppgis det der at kommunen hittil har prioritert kun 1,4 % til aktivisering og støttetjenester til hjemmeboende. Er dette i tråd med «bo lengre hjemme»-ambisjonene til dagens regjering?

VI savner virkelig en beskrivelse av hva som er de gode tingene til Rollag, så som flott natur, gode muligheter og ganske bra infrastruktur knyttet til friluftsliv, både sommer og vinter. Her kunne man også trekke fram de mulighetene som ligger i utviklingen av de næringene som er her. Å trekke fram noen utviklingstrender, f.eks knytta til mer økologisk/mer miljøvennlig landbruk, bynært landbruk, andelslandbruk etc. Også gode velferdstjenester og slettes ikke så verst kulturtilbud, bør nevnes. Vi savner også en litt tydeligere framstilling av hvordan det er å være barn og ungdom i Rollag, noe som vil være helt sentralt for å skape et mer positivt utviklingsbilde. Underkapittelet om levekår bør utvides til å ha et eget avsnitt om barn og unges oppvekstvilkår, og her trekke fram både positive og negative faktorer. Hvordan ligger

man eksempelvis an i forhold til resultatene fra prosjektet «Livsmestring, trivsel og god helse for barn og unge i Numedal»? Også relevante data og undersøkelser, som Ungdata, SSB og folkehelseprofiler og resultat fra pågående prosjekt/prosesser, slik planprogrammet foreslår, kunne med fordel fått noe mer plass.

Avsnittet om klima og miljø sier ikke noe om overflatevann og avrenning, som er noe kommunen har ansvar for og som fort kan bli et økende problem framover. Her sier planprogrammet følgende:

Det er viktig å sørge for fremtidig god avløpsrensing av hensyn til både drikkevann og kvalitet i våre bekker, elver og øvrige vassdrag. Det er et krav til kommunene om at alle avløpsanlegg i den enkelte kommune skal oppfylle rensekravene i forurensingsforskriften innen 2027 og seinest 2033. Rollag kommune har relativt god oversikt over eksisterende vann- og avløpsnett. Kartlegging av eksisterende anlegg knyttet til både fritidsbebyggelse og spredt boligbebyggelse er startet. Her er det viktig å legge helhetlig forvaltning av nedbørsfelt til grunn for utviklingen.

Hvordan ligger kommunen an her, og hva vil det kreve av oss framover? Er det gjennomført kartlegging av eksisterende private anlegg (spredt) for avløp for boliger og fritidsboliger?

Rollag har den siste tiden tatt imot mange ukrainske flykninger. Det er ikke kommentert i det hele tatt. Selv om man ser for seg at dette er en midlertidig bosetting, hører det likevel hjemme i et plandokument, for det påvirker mange deler av kommunens infrastruktur og tjenestetilbud, og vi vet lite om hva som vil være situasjonen framover.

Avsnittet om kommuneøkonomi kan gjerne komme til slutt i faktadelen, men mesteparten av dette avsnittet slik det står bør danne innledningen til et vurderingskapittel som oppsummerer samfunnsutfordringene som Rollag står overfor: svak befolkningsutvikling, lite variert bolig og arbeidsmarked, ensidig næringsstruktur og stram kommuneøkonomi.

Man bør også ha noen mer utdypende kommentarer om kommunalt samarbeid, som har stor betydning for Rollag. Så stor betydning at en sammenslåing av Numedalskommunene kanskje burde vært et bedre alternativ.

<u>Målbildet</u>

Planprogrammet understreker at kommunens fokusområder må være *områder der kommunen har handlingsrom til å gjøre endring*

Høringsutkastets målbilde, under overskriften «sånn har vi det i 2040», framstår som nokså floskelpreget. Det pærer preg av at de innledende delene mangler en tilstrekkelig analyse av hva som er utfordringene, og ikke minst mulighetene for Rollag framover. Hva skal Rollag ta vare på, hva skal utvikles videre, hva er forutsetningene vi har for å skape det målbildet som vi ønsker. Når dette mangler, framstår det skisserte målbildet som en ønskedrøm, uten særlig substans.

Man må gjerne strukturerer strategien framover i forhold til Bærekraftsmålene. De er forresten ikke bare FNs bærekraftsmål lenger, men også våre, siden vi har ratifisert dem. Det må være tydelig at dette er våre egne mål, ikke FNs. Man kan derfor med fordel ta vekk en del av denne referansen, og konsentrere seg om de målene man har lagt vekt på i kommuneplanen.

Rådmannens vurdering:

Planprogrammet gir en god helhetlig beskrivelse av status i Rollag kommune. Det er ønskelig at selve samfunnsdelen skal være kortere og mer kompakt, og man går derfor ikke inn i alt faktagrunnlaget som framkommer i planprogrammet.

Innspill til visjon vurderes å være et bra innspill, men Rådmannen ønsker å vektlegge Ungdomsrådets anbefaling i valg av visjon.

Kapittelet «Hvordan har vi det i 2040?» er tatt ut til fordel for et nytt kapittel: «Rollag sine fortrinn og utfordringer».

I omtalen av FN's bærekraftsmål har man valgt å ta ut «FN», da kommunen deler vurderingen om at bærekraftsmålene er like mye Norge og Rollag sine mål.

Vigdis Tveiten (22.06.2023)

Takk for grei og interessent gjennomgang av deler av høringsplanen på Folkemøtet 12.06.23.

Dere har valgt å bygge følgende tre dimensjoner i FN's bærekraftmål inn i planen.

Å leve, å skape og møte framtida i Rollag kommune.

Det gjør også jeg i mitt innspill/forslag:

Bensinstasjonen midt i Veggli sentrum bør flyttes sørover i kommunen langs Fylkesvei 40

Begrunnelse:

Da Esso bygde bensinstasjonen i 1960 var det færre biler og dermed mindre trafikk i Numedal. Nå i 2023 har trafikken og trafikkbildet endret seg betraktelig, og området rundt stasjonen har blitt for lite.

Det har også kommet en gang- og sykkelvei i tillegg. Dette fører igjen til at det ikke lenger er så trygt å ferdes i sentrum. Trygghet er et av punktene i høringsplanen.

Når lastebiler, turistbusser, traktorer og andre kjøretøyer samles, er det ikke bærekraftig mht utslipp i en kommune som skal bli en «grønn» kommune.

Fra bensinstasjonen og til de som sitter og spiser ved bordene ved Veggli Vertshus er det kun 30 meter! Både støy og utslipp hindrer måltidet i å bli en god opplevelse.

Ved å flytte bensinstasjonen til for eks Bruhaug bru, vil bygdene i Rollag og Veggli bli knyttet tettere sammen, kanskje et nytt lite sentrum eller møtested?

Ved å flytte bensinstasjonen ut av sentrum, vil det bli mulig for næringslivet å bygge og drive små butikker med tiltrengte leiligheter i etasjen over. Her er det muligheter!

Ved å få et av de store oljeselskapene til å bygge en ny, moderne bensinstasjon vil både det å leve i Rollag, det å skape i Rollag og det å møte framtida i Rollag kommune bli mulig!

Rådmannens vurdering:

Innspillet vurderes å være mest relevant for kommuneplanens arealdel. I henhold til gjeldende arealpolitikk er det vanskelig å argumentere for opprettelse av et nytt tettsted.

Innspill fra årsmøte i Rollag Næringsforening 30.05.2023

Næringsforeningen liker visjonen: «Den vesle bygda med det store hjertet»

Arealstrategi:

- Hva er definisjonen av fortetting i området som allerede er utbygd? Næringsforeningen anbefaler en omformuleringer:
    - «Framtidig hytteutvikling skal i hovedsak skje som fortetting i områder som allerede er utbygd og tilstøtende områder».
    - «Tilrettelegging for kommersielle tilbud, servicetilbud og ettermarked på skal prioriteres framfor hytteutbygging i framtidig arealplanlegging.

Rådmannens vurdering:

Næringsforeningen er enig med Ungdomsrådet om at «Den vesle bygda med det store hjertet» er en god visjon. Rådmannen anbefaler at dette blir den nye visjonen.

Kommunen ser at ordet «fortetting» kan være litt snevert, og at det ved utvikling av eksisterende hytteområder kan være aktuelt å planlegge nye hytter også i «tilstøtende områder». Denne korrigeringen er lagt inn i arealstrategien.

Formuleringen «kommersielle tilbud» er føyet til i arealstrategien.

Innspill fra folkemøte 12.06.2023

Oppvekst

- sykkelveier
- Utfordring med fritidsaktiviteter - mangfold, og å få mange nok barn til å delta
- Bør man tenke mer på tvers av kommunegrenser?
- Robuste ungdommer som vil bidra i samfunnet
- Raushet
- Ungdom må få kunnskap om mulighetene som finnes
- Hva menes med samskaping?
- Mangfold i arbeidsplasser
- Grunnleggende gode verdier

- Rom for ulikhet
- Personlig utvikling
- Fleksibilitet og omstillgsdyktighet - best i å "lære å lære"
- "Samover" sammen framover
- Alternative opplæringsarenaer - god skole og bhg
- Like viktig at foreldre er inkludert!
- Sikre barn og unges medvirkning
- Gjøre barn i stand til å møte fremtiden
- Styrke foreldrenes mulighet til å gi trygg og god oppvekst
- Tidlig innsats
- Sikre at barn inkluderer i lek, fritid og kultur
- Samle fasiliteter og skole (svømmehall)
- Vi har plass til alle, slik de er
- VI har boltreplass
- I "sånn vil vi ha det" punkt 1: Ta med kreativitet!

Rådmannens vurdering:

Arealstrategien har fått følgende tillegg: «Det jobbes med å realisere flere gang- og sykkelveier».

Omsorg

- Gamle, funksjonshemmede og psykisk syke – boliger til leie sentralt.
- Lettere tilgang på tomter
- Et hus for lite på hver gård.
- Bygge i grendene
- Være en aktiv tilrettelegger for attraktive bomuligheter.
- Flere omsorgsboliger i Rollag.
- Kommunen skal legge til rette, men skal ikke gjøre jobben.
- Møteplass for de som studerer hjemme/hjemmekontor.
- Psykisk helse! Plan må rulleres.

Rådmannens vurdering:

Arealstrategien har fått følgende tillegg: «Legge til rette for alternative boformer» og «Det skal til enhver tid finnes byggeklare tomter i begge tettstedene».

Tillit og utviklingskultur

- Åpenhet, skape engasjement. Mulighet for å bli hørt. Det må skje noe – bygge gjennomføringsevne i hele kommunen (ungdommers erfaring er at ting ikke blir fulgt opp – da gir de opp å bidra og komme med innspill)
- Tillitt – sikre kompetanse, legge til rette for gode tjenester

- Oppvekst er viktig område. Vi tror det er en snakkis at skola er dårlig nå – omdømmebygging og informasjon. Felles identitet
- Næringslivet trenger mer hjelp til å drive tilpasset opplæring, rekruttering og bygging av kompetanse når det er utfordrende å få tak i kompetent arbeidskraft. Hva kan vi gjøre for å drive «egenopplæring»
- Sikre læring fra tidligere prosesser (eks fådelt skole)
- Mangler: kompetanse – sikre kompetanse, vilje til endring, omstillingsevne, hvordan ønsker vi å møte nye innbyggere/arbeidsfolk
- Viktig kvalitet å ta vare på: vi er gode på endring, løse oppgaver, vi får det til sammen

- Dette møtet burde vært avholdt for lenge siden. Som innbygger føler jeg ikke at jeg har fått så veldig anledning til å ha deltatt.
- Vi er for få – enkelte bidrar veldig, noen aldri. Hvordan komme unna at vi er avhengige av ildsjeler?
- Vi må forstå egen kultur – familie, mye er internt, klikkete, vanskelig å komme inn som innflytter
- Organiserte samlingspunkter som aktiviserer på tvers av generasjoner og organisasjoner. Kanskje må kommunen ta en større rolle her. Mobilisere frivilligheten – noen må holde tak i det. Partnerskapsavtaler? Det må være en arbeidsform å engasjere
- Mer involvering – få hjelp av innbyggerne til å få innspill på vanskelige tema. Arbeidsform som medvirkning. Kommunen må være en medspillller
- Klart språk: bruke noen litt mer forpliktende uttrykk, bruke ord som ikke er så kommunale. Forenkle. Både språk og budskap kan vaskes. Mange av punktene er egentlig det samme.
- Det å favne alle gjør kanskje at man ikke prioriterer de som virkelig trenger. For lite prioritert
- Kan ikke vedta tillit, det må fortjenes
- Står ingenting i planen om hva som er BRA i Rollag. For å kunne rekruttere så må vi ha et forhold til hva som er attraktivt. Tjenesten Helse og omsorg får veldig godt skussmål.
- Vi har tidligere vunnet priser og vært ledestjerne – vi må tilbake til det
- Utfordringsbildet må være tydelig. Vi trenger gode folk til å komme hit.
- Vi trenger klare boliger. Skole, barnehage og sfo må prioriteres. Åpningstider må prioriteres

Rådmannens vurdering:

Dokumentet er språkvasket.

Det er riktig at man ikke kan vedta tillit, men man kan ha et mål om å ha tillit.

Det er lagt inn et eget kapittel om «Rollag sine fortrinn og utfordringer». I dette kapittelet framheves ting vi skal være stolte av.

Næringsutvikling

- Godt språk
- Burde det varieres språk og formuleres mer forpliktende?

- Bør ha fokus på mer næringsarealer og at det skal være lettere å regulere.
- Jobbe aktivt for å tiltrekke seg arbeidskraft og offentlige arbeidsplasser (Jf omstillingsrapport)
- Gode visjoner - overordnet bra!
- Kommunesammenslåing

Rådmannens vurdering:

Det er lagt inn en ny strategi: «Sørge for at arealer for nyetablering av industri og annen næring er ferdig regulert.»

Anbefaling om kommunesammenslåing er en politisk vurdering, og det er ikke gitt politiske føringer på at samfunnsdelen skal anbefale utredning av kommunesammenslåing.

Kultur

- Visjon: Vi skal være en kommune som til og med skipsreder Fredriksen har lyst til å flytte til
- Det må tydeliggjøres hvem som har ansvar for å vedlikeholde kulturminner
- "Kultur- og idrettsliv" i teksten under "sånn vil vi ha det"
- Kommunen skal sørge for at det finnes lokaler til de aktivitetene som utøves i kommunen
- Digitalisering av formidling/informasjon
- Slutten av dokumentet bør inneholde en oversikt over hvilke tiltaksplaner som skal utarbeides og en frist for når de skal være ferdige
- Mest mulig kulturtilbud for barn og unge bør skje i kommunen for å unngå for mye kjøring
- Viktig å ta vare på de lokalene vi har, både i kommunens og foreningens eie

Rådmannens vurdering:

Det er lagt inn en ny strategi: «Bruke moderne/sosiale medier aktivt i kommunikasjon med innbyggere, framtidige innbyggere og fritidsinnbyggere. Markedsføre Rollag sine fortrinn.»

Transportmuligheter (mobilitet)

- Trygt å ferdes: utvide gang og sykkelveier
- Ivareta grisgrendte strøk
- Gatelys
- Vel så viktig å komme seg oppover eller nedover dalen for ungdommen
- Busstilbudet er for dårlig
- I praksis har vi ikke taxi
- Kan det bli så mye fokus på "grønt" at det går på bekostning av gode løsninger?
- Mobilitet opp og ned fra fjellet uten egen bil
- Ta vare på naturen for alle
- Tilrettelegge kollektivtilbudet for handicappede mtp rutetider og koordinering
- Levende bygd = gode grendeveger
- Drosjeløyve funker ikke i dag

- Legge ned jernbanen fra Rollag til Flesberg
- Spredte ladestasjoner/infra til grønn energi
- Passe på at fysisk mobilitet er lettvint
- Autonomi på jernbanen

Rådmannens vurdering:

Ivaretas av arealstrategien: «Sikre infrastruktur for framtidas mobilitetsløsninger, eksempelvis ladestasjoner og utfartsparkering.» og «Det jobbes med å realisere flere gang- og sykkelveier.»

Klimasatsing og klimatilpassing

- Større bruktbutikk på Nupro
- Miljøstasjonen er en kjempebra plass og en stor forbedring.
- Bedre sortering av avfall i de kommunale byggene og kommunale virksomheter.
- Bli mer bevisst på begrepene:
- Reduce
- Reuse
- Recicle
- Utvikle gjenbruk og utleie av utstyr som man ikke har så ofte behov for.
- Gjøre reparasjon av ting og klær tilgjengelig.
- Motivere og stimulere til å bruke ting på nytt, gi nytt liv til gamle ting. Holde kurs i gjenbruk.
- Aktivisere folk som kan håndtverksteknikker.
- Gjøre det mer attraktivt å bli bedre på gjenbruk og sortering i stedet for mer og høyere avgifter. Ha noen «gulrøtter» i stedet for «straff». Belønne det som er bra.
- Strengere regler for håndtering av søppel og emballasje på f.eks. ungdomsklubben.
- Bedre sorteringsmulighetene for folk på fjellet og hyttebebyggelsen.
- Gode leveringsmuligheter slik at skrap som står rundt i bygda ikke blir forurensning, men heller gjenvinnes.
- Stimulere til at det skal være mulig å handle mer varer lokalt, f.eks. mat i sesong.
- Identifisere bruk og forbruk i kommunen.
- Spore mer av utslipp innbyggerne har gjennom godkjente systemer slik at man kan gjøre regnskap for å utvikle forbedringer og redusere utslipp.
- Være en foregangskommune på bevisste valg når kommunen skal gjøre innkjøp. Jfr. miljøvennlige produkter.

- Bruke lokale ressurser til å dekke energibehovet i kommunen.
- Savner sykkelveg mellom Bruhaug og Veggli. Østsida er fin å sykle på men egner seg ikke for barn.
- Kan jernbanen bli sykkel og gangveg?
- Sykkelveg fra Tinnes til Ulvik på jernbanesporet.
- Bedre forbindelse mellom Rollag og Veggli.
- Bedre kart og markedsføring av sykkelvegene.

- Trygge skoleveger er veldig viktig i hele kommunen, dette gjelder også bussholdeplasser.
- Gode løsninger for kameratkjøring til jobb etc i Numedal mot Kongsberg (i mangel av kollektivtilbud)
- Planen må ha gode og forståelige begreper. Hva menes egentlig med «grønn mobilitet»? Språkvaske.
- Gjøre punktene mer forståelige- ordbruk- FRAMTIDSRETTA!
- Ha inngrepsfrie områder som ikke skal bygges ut.
- Vassdragene må vernes der det er behov for det.
- Styrke kunnskapen om klimavennlige løsninger slik at innbyggerne kan gjøre gode valg.

Rådmannens vurdering:

Det er lagt inn ny arealstrategi: «Det jobbes med å realisere flere gang- og sykkelveier.»

Bolig

- Må reguleres flere boligtomter
- Det må eksistere ein marknad både for sal og leige av boligar.
- Ein fungerande leigemarknad med tilgjengelege boligar vil vere eit godt verkemiddel i rekruttering til kommunale stillingar.
- Fortsatt vere ein JA-kommune. Spredt boligbygging er ønskeleg og ein bør strekke seg langt for å sjå argumenta for å bygge utom sentrum og
- Kommunen, boligstiftelsen og utbyggerar bør samarbeide tettare. Både for å sikre tomteareal, utnytting av verkemiddelaperatet (tilvisningslån i frå Husbanken vert peika på).
- kommunen burde ta eit større økonomisk ansvar i boligbygginga.
- I omtala om utviklinga av Veggli og Rollag sentrum reagerer nokon på at det kan sjå ut som handel og service utelukkande skal vere for Veggli
- Heil generelt verkar gruppene å vere einige i det meste som står om boligutviklinga i arealstrategien og peiker på at boligpolitikken kanskje høyrer heime mange plassar i planen
- Fleire peiker på at det som står er såpass opent at det ikkje utelukker så mykje og kanskje heller ikkje stikker ut nokon veldig spesiell kurs. Detta opplever eg er ein generell oppfatning av dokumentet
- Eit døme kan vere gangvegen som vart peika på i innleiinga som kunne skrivast som grøn mobilitet. I gruppa var oppfatninga at om ein ønsker seg ein gangveg så er det betre å skrive at ein ønsker å bygge fleire gangvegar. Treng ikkje sei kor eller kor mange men då peiker ein i større grad ut ein kurs og på eit språk som folk forstår.

Rådmannens vurdering:

Det er lagt inn nye arealstrategier: «Legge til rette for alternative boformer.» og «Det skal til enhver tid finnes byggeklare tomter i begge tettstedene.». Vurderes også ivaretatt gjennom arealstrategien «Rollag skal tilby varierte og attraktive botilbud».

Hytteutvikling

- Kartgrunnlag er feil, beslutninger tas på feil grunnlag, f.eks. myrkart
- Fortetting - hva betyr det egentlig, og hvordan blir det oppfattet? Forklar!
- Hytteområde på Blefjell som tilhører Rollag v/Nordre Ble
- Hvor mye mer er det å bygge ut på fjellet?
- Er det mulig å få godkjent hytettomter andre steder i kommunen?
- Det viktigste er å se helhet!
- Hvor mange arbeidsplasser er det på fjellet før og etter KA?
- Visjon: Rollag må være en ja-kommune!
- Tendensen: I bygda må vi ta vare på naturmangfoldet, i byen er det greit å bygge ned.
- Rent vann, stillhet, ro, kort vei til naturen, ta vare på fjellet.
- Ta vare på Numedalsbanen. Naboer kunne vært faddere for de forlatte stasjonene.
- Friområder - skuterkjøring. F.eks.Ståvafjell - konsekvenser?
- Verneforslag av Lågen - mer info trengs!
- Viktig å forvalte naturen riktig, men vern kan være feil retning.
- Viktig at planen ikke stenger for andre initiativ
- Må ha minimum 2000 hytter til for at vi kan ha et marked på fjellet
- Varme senger og leiligheter: Kan bli litt mye rundt stadion. Litt uenighet. De fleste mener det trengs varme senger - f.eks. idrettslag
- Parkering/infrastruktur - viktig at det blir ivaretatt
- Bygda er avhengig av hyttebygging
- Hva skjer andre steder vi kan sammenlikne oss med? Hvilke utfordringer har de? Hva kan vi lære?
- Må være en vurdering på hvilken effekt myra har for flom.
- Sammenbindingsvei er viktig for beredskap, miljø, ettermarked og redusert transport.

Rådmannens vurdering:

Arealstrategi er utdypet: «Sikre infrastruktur for framtidas mobilitetsløsninger, eksempelvis ladestasjoner og utfartsparkering.»

Visjon

På folkemøtet ble det oppfordret til å komme med innspill til ny visjon. Møtet ble avsluttet med en uformell avstemming. Resultatene framkommer i tabellen under.

Rollag, den lille, mangfoldige bygda som har plass til alle	9
Den vesle bygda med det store hjertet	7
Rollag – stedet uten bekymringer	5

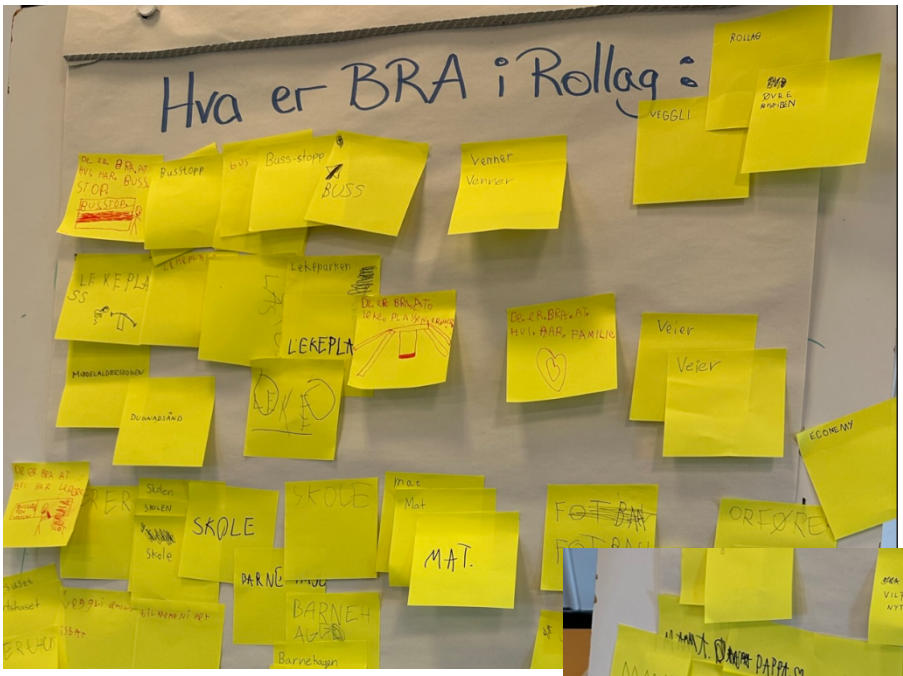
Der du vil leve og bo	4
Aktivt inn i framtida med ♥ for fortida	3
Hjertet i Numedal	2
Sammen rundt varden	2
Rollag, den grønne bygda med plass til alle	1
Grønn, levende, eventyrlig	1
Vi får det til	1
Samover (sammen – framover)	1
Skape levende miljø	1
Det er gøy å være hjertet i Numedal	0
Lokomotivet Rollag	0
Vi når toppen sammen	0
Der barna ler	0
Rom for eventyr	0
Driv – drøm – dugnad	0
Vi bryr oss om hverandre	0
Hvor fortiden møter framtiden	0
Ingen favoritt	2

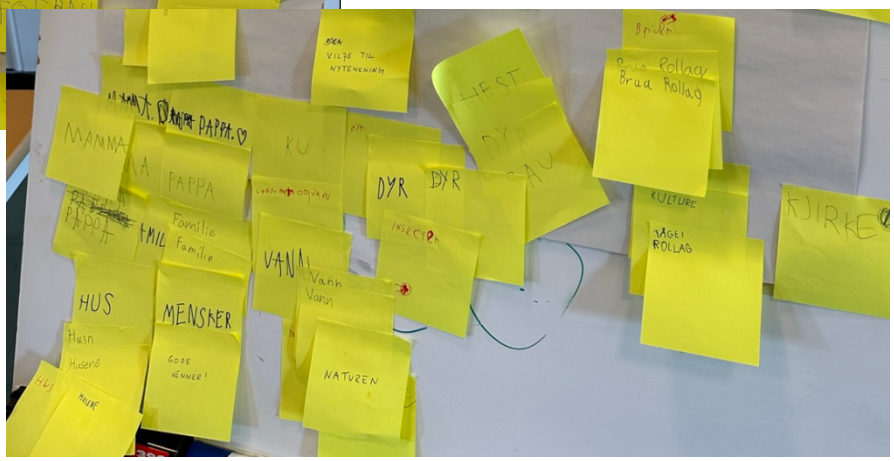
Rådmannens vurdering:

Innspill fra folkemøtet er tatt til etterretning, både innspill til ny visjon, samt spissing av mål og strategier i henhold til innspill.

Vårt lokalsamfunn – ungt entreprenørskap – 4 klasse

Kommunen gjennomførte opplegget «vårt lokalsamfunn» i regi av Ungt Entreprenørskap 05.06.2023 og 09.06.2023. 4. klasse var engasjerte og interessert i å bidra i samfunnsutviklingen i Rollag.

Barna i 4. klasse er generelt positive til sitt nærmiljø. De er fornøyde med lekeplassen, skolen, huset sitt og mamma og pappa. De framhevet mye positivt med Rollag.

4. klasse er opptatt av:

- at butikken i Rollag skal gjenåpnes
- at vi har søppelkasser slik at det ikke blir forsøpling
- at vi tar vare på historien
- at turområder tilrettelegges med gapahuk

Ved avstemning var det sykkelvei barna ønsket seg mest.

Rådmannens vurdering:

Tatt til etterretning. Konkret er samfunnsplanen supplert med følgende arealstrategi «Det jobbes med å realisere flere gang- og sykkelveier.»

Tilrettelegging av turområder med gapahuk gjennomføres gjennom kommunens pågående arbeid med «Statlig sikret friluftsområde kulturstien Veggli» og tilgjengeliggjøring av friluftsområder og turstier i samarbeid med Viken Fylkeskommune.